

Position paper

Rondetafelgesprek Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen Vaste commissie OCW, 6 december 2018

Amsterdam ondersteunt de belangrijkste uitgangspunten van het wetsvoorstel Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen. Vooral het toetsen van de kwaliteit van plannen voor nieuwe scholen is een broodnodige verbetering, waar we niet snel genoeg mee kunnen starten. Op dit nieuwe stelsel is lang gewacht. Het is daarom belangrijk om ervoor te zorgen dat het straks in de praktijk goed gaat werken.

Daarvoor mist Amsterdam in het wetsvoorstel zoals het er nu ligt nog een belangrijk ingrediënt: kennis en informatie over de lokale situatie. Wij pleiten ervoor dat de gemeente straks blijft adviseren over nieuwe scholen, zoals nu ook in het basisonderwijs het geval is. Dit wetsvoorstel kan straks goed werken als deze wijziging, een formele adviesrol voor gemeenten, erin opgenomen wordt.

Met een rol voor de gemeente in de startprocedure van scholen kunnen we samen zorgdragen voor goed onderwijs. Onderwijs dat aansluit op de lokale behoefte van ouders en kinderen, kansenongelijkheid bestrijdt en kinderen hun talenten laat ontwikkelen. Amsterdam neemt zijn rol als lokale partner serieus. Maar daar hebben we wel een formele positie voor nodig. Ook Hugo de Jonge zei het in zijn tijd als onderwijswethouder in Rotterdam: "Je moet als gemeente directere bevoegdheden hebben om een evenwichtig en levensvatbaar aanbod te garanderen. Geef gemeenten het instrumentarium om een serieuze onderwijspartner te zijn!"

Kwaliteit toetsen vooraf

Het vooraf toetsen van kwaliteit (zowel van de onderwijsplannen als van het bestuur) is een verbetering van het stelsel. Amsterdam is positief over de invoering van een kwaliteitstoets vooraf. Hier kunnen we niet snel genoeg mee starten. Het blijft wel zo dat het toetsen van kwaliteit vooraf geen garanties biedt. De gemeente kan ook hier versterking bieden als partner: een kwaliteitstoets verankerd in de wet biedt ons de kans om hierover in gesprek te gaan met initiatiefnemers.

Metten van daadwerkelijke belangstelling

Amsterdam verwacht dat het straks mogelijk wordt om een nieuwe school te starten als daar echt belangstelling voor is onder ouders. Het nieuwe systeem sluit beter aan bij de behoefte van de diverse groep ouders en leerlingen in onze stad. Wel maken we ons zorgen over de gevolgen voor segregatie in het onderwijs. Onze huidige praktijk leert dat vooral speciale onderwijsconcepten en kleine levensbeschouwelijke of religieuze stromingen nieuwe scholen willen starten. Dit komt een gemengde samenstelling van scholen niet ten goede. Wij pleiten ervoor dat de effecten op onderwijssegregatie nauwlettend worden gevolgd en waar nodig ondervangen.

Formele adviesrol gemeenten

Een belangrijk punt van aandacht is dat ook in een nieuw stelsel een formeel advies van (regio)gemeenten over nieuwe scholen komt. De gemeente kan de minister adviseren over de verwachte haalbaarheid, kwaliteit en over de lokale inpassing van het initiatief. De gemeente heeft kennis van de lokale praktijk en die kennis is onmisbaar in de startprocedure van nieuwe scholen. Daar zijn twee redenen voor:

1. Demografische gegevens over de lokale situatie zijn van belang om een oordeel te kunnen vormen over de mogelijkheden voor het inpassen van een nieuw initiatief. Een goede spreiding van een divers onderwijsaanbod is daarbij van belang. Meting van de belangstelling onder ouders moet daarom ook in het licht van de lokale (verwachte) bevolkingssamenstelling worden gezien. Gemeenten hebben hierover de meest precieze gegevens op lokaal niveau.
2. De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van nieuwe scholen. Meer nieuwe scholen leiden tot extra investeringen voor gemeenten. Een rol voor de gemeente in de startprocedure van nieuwe scholen borgt een doelmatige besteding van huisvestingsmiddelen.

In de praktijk

Onze huidige praktijk laat zien waarom lokale kennis belangrijk is. De gemeente Amsterdam spant zich in voor goed onderwijs, met een divers palet aan keuzemogelijkheden die verspreid zijn over de stad. De gemeente doet dat samen met ruim 65 schoolbesturen die meer dan 300 scholen in het basis- en voortgezet onderwijs in stand houden. Amsterdam heeft buurten die te veel basisscholen hebben en bouwt op andere plekken nieuwe wijken waar juist een nieuwe school nodig is. Lokale kennis is van doorslaggevend belang om te zorgen dat nieuwe scholen een goede kans krijgen en het bestaande scholen niet onnodig moeilijk wordt gemaakt.

Zo kregen we in de afgelopen jaren bijvoorbeeld een aanvraag voor een nieuwe middelbare school in Zuid. In dat deel van de stad is juist al heel veel voortgezet onderwijs gevestigd en is de druk op huisvesting hoog, terwijl op andere plekken in de stad ruimte is voor een nieuwe vo-school. Juist ook met het oog op spreiding en toegankelijkheid van het aanbod in de hele stad. Na aandringen van de gemeente is een andere plek in de stad gekozen. Een voorbeeld in het basisonderwijs: een school op evangelische grondslag in Amsterdam Noord. De gemeente zag dat een vergelijkbare school in een ander stadsdeel vooral zeer lokaal leerlingen trok en wees de aanvraag in eerste instantie af. De school mocht er toch komen en sloot na enkele jaren zijn deuren weer. Het leerlingenaantal was geen enkel jaar boven de 50 geweest.

Conclusie

Amsterdam pleit voor een snelle inwerkingtreding van het wetsvoorstel Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen. De verbeteringen zijn van groot belang voor onze lokale praktijk. Maar daarbij vragen we met klem om het wetsvoorstel aan te passen. Het advies van de gemeente over nieuwe scholen moet een plek krijgen in de startprocedure. In het belang van goed onderwijs zet de gemeente zich in als lokale partner van het kabinet. Elkaar versterken kan alleen als de gemeente ook een formele rol krijgt.